

Krystyna Brzozowska

BANKOWA OBSŁUGA PAŃSTWOWYCH FUNDUSZY CELOWYCH W POLSCE

BANKING SERVICING OF GOVERNMENT TARGET FUNDS IN POLAND

Zakład Finansów, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie
ul. Klemensa Janickiego 31, 71-270 Szczecin, e-mail: Krystyna.Brzozowska@zut.edu.pl

Abstract. Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK) is Poland's only state-owned bank. BGK was re-activated in 1989 as a banking enterprise specialized in servicing the public finance sector. The primary business objective of BGK is to provide banking services for the public finance sector, in particular through the support of the government's economic programs, as well as local government and regional development programs implemented with the use of public funds, including those of the European Union. BGK provides efficient economic and operational support to the implementation of socio-economic programs of the State and regional development programs of local governments. BGK takes part in the implementation of 11 government target funds

Słowa kluczowe: Bank Gospodarstwa Krajowego, obsługa bankowa, państwowy fundusz celowy.
Key words: Bank Gospodarstwa Krajowego, banking servicing, government target fund.

WSTĘP

Przepisy prawne, dotyczące gospodarki finansowej sektora finansów publicznych, zakładają tworzenie ze środków publicznych specjalnie wyodrębnionych funduszy przeznaczonych na pokrywanie ściśle określonych wydatków związanych z wypełnianiem zadań publicznych. Takie fundusze nazywają się funduszami celowymi; mogą być tworzone jedynie na szczeblu rządowym (państwowe fundusze celowe).

Obsługę operacyjną państwowych funduszy celowych prowadzi w Polsce Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK) – poza Bankiem Handlowym najstarszy bank działający w Polsce. Od początku swojej działalności bank ten pełnił funkcje specjalne związane z obsługą państwa. Po reaktywacji działalności w 1989 r. BGK, jako jedyny bank państwowy działający obecnie w Polsce, odgrywa głównie przypisaną mu historycznie rolę wykonywania zadań specjalnych nałożonych przez skarb państwa. W wypełnianiu zadań wobec skarbu państwa BGK może korzystać także z pomocy banków komercyjnych na mocy podpisanych porozumień o współpracy.

Opracowanie ma charakter analityczny. Jego celem jest ocena działalności BGK w obsłudze funduszy celowych budżetu państwa. Przy jego pisaniu korzystano głównie z materiałów wewnętrznych BGK oraz przepisów prawnych regulujących zasady działania poszczególnych funduszy.

HISTORYCZNY PRZEGLĄD ROZWOJU BANKU GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK) został utworzony w 1924 r. równocześnie z reformą systemu pieniężnego w Polsce (reformą Grabskiego) w ramach połączenia trzech

banków: Polskiego Banku Krajowego, Państwowego Banku Odbudowy oraz Zakładu Kredytowego Miast Małopolski. Jego zadaniem było udzielanie pożyczek długoterminowych na cele budowlane, kredytów dla samorządowych kas oszczędności, finansowanie strategicznych inwestycji, a także administrowanie funduszami państwowymi przeznaczonymi na finansowanie gospodarki (Krzyżkiewicz 1995). Bazą monetarną udzielania pożyczek były emitowane przez bank listy zastawne gwarantowane przez skarb państwa. W parę lat po utworzeniu BGK stał się jednym z największych banków Rzeczypospolitej II, pełniąc funkcję głównego banku finansującego czołowe inwestycje państwowe (COP, Gdynia) (Historia banku 2010).

Po zakończeniu II wojny światowej Bank wznowił na niecałe trzy lata działalność operacyjną, która w 1948 r. została zawieszona aż do 1989 roku, czyli do czasu przeprowadzenia reformy polskiego systemu bankowego i wprowadzenia dwustopniowego systemu bankowego. W pierwszych latach po wznowieniu działalności BGK pełnił głównie funkcję agenta pierwszych emisji obligacji Skarbu państwa oraz prowadził działalność szkoleniową i promocyjno-informacyjną. Po kilkuletnim okresie względnej niepewności związanej z celami dalszego funkcjonowania bank ten obecnie pełni bardzo ważne funkcje związane z obsługą finansową rozdziału środków unijnych oraz zarządzaniem środkami wybranych państwowych funduszy celowych i programów rządowych.

Celem działania BGK pozostała służebna rola wobec państwa i wypełnianie nałożonych przez rząd zadań, zgodnie z przyjętą misją. „[...] misją BGK jest sprawna i efektywna kosztowo realizacja działalności zleconej przez Państwo, uzupełniona przez rozwój atrakcyjnej oferty działalności własnej dla wybranych segmentów rynku, w których bank może wykorzystać swoje naturalne przewagi” (Historia banku 2010, www.bgk.com.pl). Tak zapisana misja oznacza, że Bank, poza realizacją zadań rządowych, prowadzi także działalność komercyjną na rynku korporacyjnym i detalicznym, z zachowaniem nadrzędności zadań wobec skarbu państwa.

USŁUGI BANKU GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

BGK świadczy klasyczne usługi bankowe, czyli przyjmuje depozyty, głównie od podmiotów sektora budżetowego (ponad 80% całości depozytów), udziela kredytów (kredyty dla podmiotów sektora budżetowego stanowią ok. 50% portfela kredytowego banku), prowadzi działalność na rynku pieniężnym i rynku dłużnych papierów wartościowych (Raport... 2008).

W ramach działalności własnej Bank obsługuje programy i realizuje zadania zlecone przez władze rządowe, takie jak: administrowanie systemem prefinansowania projektów współfinansowanych z funduszy UE, finansowanie projektów infrastrukturalnych realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, wspieranie publicznych jednostek służby zdrowia poprzez udzielanie pożyczek, dopłaty do kontraktów eksportowych, wypłaty świadczeń rekompensacyjnych za tzw. mienie zabużańskie, a także obsługuje zadłużenie zagraniczne Polski. Od stycznia 2010 r. BGK obsługuje także płatności ze środków unijnych na rzecz beneficjentów. BGK prowadzi również wiele powierzonych mu programów na mniejszą skalę, np. program „Pierwszy biznes”, program dopłat do oprocentowania kredytów udzielanych lekarzom, pielęgniarkom i położnym czy program efektywności energetycznej.

Poza prowadzeniem działalności własnej BGK realizuje zadania zlecone przez władze państwowe, dotyczące obsługi finansowej państwowych funduszy celowych, w przypadku których prowadzi odrębne księgi rachunkowe i sporządza odrębne sprawozdania finansowe.

FUNDUSZE CELOWE

Fundusz celowy jest definiowany jako utworzona na mocy ustawy forma organizacyjna gromadzenia środków pieniężnych ze ściśle określonych źródeł, z przeznaczeniem tych środków na ściśle określone cele (Owsiak 1999). Publiczne fundusze celowe mogą być tworzone ze środków budżetu państwa lub budżetów samorządów terytorialnych. Zgodnie z zapisami Ustawy o finansach publicznych obowiązującej od stycznia 2010 r. zakłady budżetowe i gospodarstwa pomocnicze oraz samorządowe fundusze celowe mają z końcem 2010 r. ulec likwidacji. Pozostają tylko państwowe fundusze celowe o strategicznym znaczeniu dla skarbu państwa (Ustawa o finansach publicznych 2009).

Bank Gospodarstwa Krajowego od lat zarządza niektórymi funduszami celowymi w imieniu państwa na zlecenie władz rządowych, pobierając z tego tytułu określone w umowach prowizje. Środki tych funduszy pochodzą ze źródeł publicznych i są przeznaczone na finansowe wspieranie wybranych podmiotów uznanych przez władze rządowe za strategiczne lub ważne dla polskiej gospodarki.

Do 2009 r. w gestii BGK znajdowało się 11 funduszy celowych, takich jak (Fundusze celowe 2009):

- Krajowy Fundusz Mieszkaniowy,
- Krajowy Fundusz Drogowy,
- Fundusz Poręczeń Unijnych,
- Fundusz Termomodernizacji,
- Fundusz Dopłat,
- Krajowy Fundusz Poręczeń Kredytowych,
- Fundusz Kredytu Technologicznego,
- Fundusz Pożyczek i Kredytów Studenckich,
- Fundusz Kolejowy,
- Fundusz Rozwoju Inwestycji Komunalnych,
- Fundusz Żeglugi Śródlądowej.

W połowie 2009 r. zlikwidowano Krajowy Fundusz Mieszkaniowy, Krajowy Fundusz Poręczeń Kredytowych oraz Fundusz Poręczeń Unijnych.

Obsługiwane fundusze są dzielone na fundusze majątkowe, wchodzące w skład kapitału BGK (Krajowy Fundusz Mieszkaniowy, Krajowy Fundusz Poręczeń Kredytowych, Fundusz Poręczeń Unijnych, Fundusz Rozwoju Inwestycji Komunalnych) i fundusze przepływowe, obsługiwane wyłącznie przez BGK (Krajowy Fundusz Drogowy, Fundusz Termomodernizacji, Fundusz Pożyczek i Kredytów Studenckich, Fundusz Kredytu Technologicznego, Fundusz Dopłat, Fundusz Kolejowy i Fundusz Żeglugi Śródlądowej).

FUNDUSZE MAJĄTKOWE

Krajowy Fundusz Mieszkaniowy (KFM)¹ rozpoczął działalność w 1996 r. (Ustawa 1995). Był zasilany głównie z budżetu państwa (64%), a także środkami pochodzącymi z pożyczek międzynarodowych instytucji finansowych (29%) i innymi uzupełniającymi środkami. Celem KFM było kredytowanie społecznego czynszowego budownictwa mieszkaniowego oraz inwestycji towarzyszących, udzielanie preferencyjnych kredytów na: budowę, przebudowę, rozbudowę oraz adaptację budynków z przeznaczeniem na mieszkania na wynajem lub spółdzielcze mieszkania lokatorskie, a także finansowanie infrastruktury gospodarczej towarzyszącej budownictwu mieszkaniowemu. Beneficjentami KFM mogą być towarzystwa budownictwa społecznego i spółdzielnie mieszkaniowe oraz gminy w przypadku realizacji komunalnej infrastruktury technicznej towarzyszącej budownictwu mieszkaniowemu. KFM został zlikwidowany 31 maja 2009 r., natomiast od 1 czerwca 2009 r. BGK na własną odpowiedzialność rozpoczął udzielanie kredytów preferencyjnych, zgodnie z przyjętymi zasadami w KFM, wykorzystując środki wyodrębnione w programach rządowych na popieranie budownictwa mieszkaniowego. Ze środków KFM od początku działalności do czasu jego likwidacji udzielono kredytów na łączną kwotę prawie 464 mln PLN, a do użytku oddano ponad 82 tys. mieszkań finansowanych z udziałem kredytów KFM. W 2009 r. udzielono 85 kredytów na kwotę 434 mln złotych, z czego 95% stanowiły kredyty na inwestycje w społecznym budownictwie czynszowym. Pozostała część została przeznaczona na finansowanie inwestycji infrastrukturalnych towarzyszących budownictwu mieszkaniowemu (Sprawozdanie z działalności... 2010).

Krajowy Fundusz Poręczeń Kredytowych (KFPK) rozpoczął działalność w 1996 r. (Ustawa 1997). Był w całości zasilany środkami z budżetu państwa przeznaczanymi na poręczenia kredytów studenckich oraz kredytów inwestycyjnych oraz kredytów na zakup materiałów lub surowców do produkcji, zaciągniętych w banku krajowym lub zagranicznym (w złotych lub walucie obcej) przez małe i średnie przedsiębiorstwa. KFPK został również zlikwidowany z dniem 31 maja 2009 r., a jego aktywa zasiłły fundusz statutowy BGK (Sprawozdanie z działalności... 2010). W 2009 r. KFPK udzielił poręczeń na łączną kwotę 229 mln zł, z czego 27 mln zł to poręczenia kredytów studenckich.

Fundusz Poręczeń Unijnych (FPU)² został założony w 2005 r. ze środków pieniężnych przekazywanych przez Narodowy Bank Polski z tytułu oprocentowania rezerwy obowiązkowej, wpływów z inwestowania środków Funduszu w papiery wartościowe emitowane przez skarb państwa albo Narodowy Bank Polski, a także gwarantowane lub poręczane przez skarb państwa; kwot odzyskanych w drodze dochodzenia należności z tytułu udzielonych przez BGK gwarancji i poręczeń ze środków Funduszu; opłat prowizyjnych od udzielonych

¹ Ustawą z dnia 2 kwietnia 2009 r. o zmianie ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne, ustawy o Banku Gospodarstwa Krajowego oraz niektórych ustaw zlikwidowano instytucję Krajowego Funduszu Mieszkaniowego, zwiększając fundusz statutowy BGK o wartość aktywów netto zlikwidowanego funduszu. BGK udzielał kredytów i dokonywał wypłat na podstawie wniosków przyjętych do 30 września 2009 r., we własnym imieniu i na rachunek własny.

² Fundusz Poręczeń Unijnych został powołany Ustawą z 16 kwietnia 2004 roku o Funduszu Poręczeń Unijnych. Znowelizowana ustawa o FPU z lipca 2006 r. obowiązuje od 7 października 2006 roku.

gwarancji lub poręczeń; darowizn, zapisów i innych wpływów (Ustawa o Funduszu... 2004). Poręczenia i gwarancje FPU były udzielane na zabezpieczenie spłat kredytów lub pożyczek zaciąganych w bankach, które podpisały z BGK umowę o współpracy czy wykonania zobowiązań wynikających z emisji obligacji na potrzeby projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej, w szczególności inwestycyjnych, szkoleniowych i badawczych realizowanych na terenie Rzeczypospolitej Polskiej. FPU został także zlikwidowany z dniem 31 maja 2009 r. i, podobnie jak w przypadku KFPK, jego aktywa zasilony fundusz statutowy Banku. W 2009 r. do końca maja udzielono poręczeń i gwarancji na kwotę 76 mln zł.

Fundusz Rozwoju Inwestycji Komunalnych (FRIK) rozpoczął działalność operacyjną w 2004 r. (Ustawa o Funduszu Rozwoju... 2003). Środki wyasygnowane z budżetu państwa są przeznaczane na kredyty dla gmin i ich związków na finansowanie dokumentacji projektowej inwestycji komunalnych przewidzianych do współfinansowania z funduszy Unii Europejskiej. W 2009 r. Fundusz nie został zasilony z budżetu państwa. W ramach FRIK podpisano umowy kredytowe na kwotę 15,3 mln złotych.

FUNDUSZE PRZEPIŹYWOWE

Krajowy Fundusz Drogowy (KFD) funkcjonuje od 2004 r. (Ustawa o autostradach... 1994). Jest zasilany głównie środkami z opłaty paliwowej, a także dotacjami UE oraz kredytami Europejskiego Banku Inwestycyjnego i obligacjami emitowanymi przez BGK na rzecz KFD, Środki Funduszu stanowią wsparcie Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad i spółek eksploatujących autostrady płatne w realizacji rządowego programu budowy dróg i autostrad w Polsce w formie zgromadzonych środków finansowych na przygotowanie, budowę, przebudowę, remonty, utrzymanie i ochronę autostrad, dróg ekspresowych, a także innych dróg krajowych³. W 2009 r. łączne wpływy KFD były prawie pięciokrotnie większe niż w 2008 r. i wynosiły prawie 14, 5 mld złotych. W podobnych proporcjach zmieniły się także wydatki, które wyniosły 13, 4 mld złotych, w stosunku do ponad 3 mld w 2008 r. Prawie 80% wydatków było przeznaczonych na zadania realizowane przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad, a reszta – na pokrycie wydatków na prace przygotowawcze oraz zadania związane z utrzymaniem i remontami sieci drogowej.

Fundusz Termomodernizacji⁴ (FT) działał od 1999 r. (Ustawa o wspieraniu inwestycji... 1998). Był zasilany głównie środkami przekazywanymi z budżetu państwa – w wysokości określonej w ustawie budżetowej, a także wpływami z inwestowania środków Funduszu w papiery wartościowe emitowane przez skarb państwa lub NBP oraz w papiery wartościowe określające świadczenia pieniężne, poręczane lub gwarantowane przez skarb państwa albo NBP, darowiznami i zapisami. Ze środków funduszu były wypłacane na rzecz inwestorów realizujących przedsięwzięcia termomodernizacyjne, remontowe oraz na remonty bu-

³ Od połowy 2009 r. do zadań KFD dodano także gromadzenie środków na finansowanie przygotowania, wdrożenia, budowy lub eksploatacji systemu elektronicznego pobierania opłat za przejazdy pojazdów samochodowych po drogach krajowych oraz na finansowanie kosztów usług doradczych związanych z budową i przebudową dróg krajowych (nowelizacja Ustawy o zmianie ustawy... 2009 r.).

⁴ Z dniem 19 marca 2009 r. rozpoczął działalność Fundusz Termomodernizacji i Remontów, który przejął aktywa i zobowiązania Funduszu Termomodernizacji (Ustawa o wspieraniu inwestycji... 2008).

dynków mieszkalnych jednorodzinnych z udziałem kredytów zaciąganych w bankach komercyjnych trzy rodzaje premii: termomodernizacyjna, remontowa i kompensacyjna jako źródło spłat części zaciągniętych kredytów na realizację przedsięwzięcia lub remontu. W 2009 r. odnotowano podobne jak w 2008 r. zainteresowanie beneficjentów uzyskaniem premii, których w sumie udzielono 3332 na łączną kwotę 196,7 mln zł.

Fundusz Pożyczek i Kredytów Studenckich (FPiKS) rozpoczął operacyjną działalność w 1998 r.; jego głównym zadaniem jest udzielanie ze środków budżetu państwa dopłat do oprocentowania kredytów zaciąganych przez studentów, a także na częściowe lub całkowite umorzenia kredytów przy spełnieniu przez kredytobiorców określonych ustawowo warunków (Ustawa o pożyczkach... 1998).

Fundusz Kredytu Technologicznego jest najmłodszym funduszem celowym, którego obsługa rozpoczęła się w 2006 r. (Ustawa o niektórych formach... 2005). Jest zasilany ze środków w ramach programu operacyjnego „Innowacyjna gospodarka” pochodzących z budżetu UE oraz budżetu państwa. Od 1 stycznia 2009 r. Bank obsługuje jedynie fundusz oraz kredyty udzielone z Funduszu. Celem jego działania jest wsparcie inwestycji w zakresie wdrożenia nowych technologii poprzez udzielanie kredytu technologicznego z możliwością częściowej spłaty ze środków FKT w formie premii technologicznej na rzecz kredytobiorców – podmiotów gospodarczych mających siedzibę (osoby fizyczne – miejsce zamieszkania) na terenie RP i spełniających kryteria mikro, małego lub średniego przedsiębiorcy oraz posiadających zdolność kredytową. Od połowy lipca do końca grudnia 2009 r. podpisano cztery umowy o dofinansowanie w ramach premii technologicznej na łączną kwotę 7,0 mln złotych.

Fundusz Dopłat (FD) działa od 2003 r. i jest w całości funduszem budżetu państwa (Ustawa o dopłatach... 2002). Jego zadaniem jest wspieranie gmin i związków międzygminnych oraz powiatów w tworzeniu lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych, zwiększanie zasobu lokali oraz pomieszczeń służących zaspokajaniu potrzeb osób najuboższych, mieszkań chronionych i lokali dla organizacji pożytku publicznego.

Fundusz Kolejowy (FK) jest obsługiwany przez BGK od 2006 r. (Ustawa o Funduszu Kolejowym 2005). Jest zasilany ze środków budżetu państwa przeznaczonych na budowę i przebudowę linii kolejowych, remonty i utrzymanie linii kolejowych, a także na likwidację zbędnych linii. Ze środków Funduszu mogą być też sfinansowane utracone w latach 2002–2003 przez przewoźników kolejowych przychody z tytułu obowiązujących ustawowych ulg taryfowych w krajowych przewozach pasażerskich. Od 2009 r. ze środków FK dokonywane są także wypłaty na rzecz samorządów wojewódzkich na finansowanie lub współfinansowanie zakupu, modernizacji oraz napraw taboru kolejowego pasażerskiego.

Fundusz Żeglugi Śródlądowej jest aktywny od 2002 r. (Ustawa o Funduszu Żeglugi... 2002). Jest zasilany składkami wnoszonymi przez armatorów, środkami przekazywanymi z budżetu państwa, przychodami ze sprzedaży akcji i udziałów w spółkach z udziałem skarbu państwa, przychodami z inwestowania środków Funduszu w papiery wartościowe emitowane przez skarb państwa lub NBP oraz papiery wartościowe określające świadczenia pieniężne gwarantowane lub poręczane przez skarb państwa lub NBP oraz darowiznami i zapisami, a także wpływami z pozostałych tytułów. Jego celem jest udzielanie armatorom

żeglugi śródlądowej kredytów preferencyjnych, kredytów uzupełniających w formie dopłat do kredytów komercyjnych i ich umorzeń oraz pożyczek oprocentowanych i nieoprocentowanych zaciąganych w celu modernizacji taboru żeglugowego i innych przedsięwzięć dotyczących restrukturyzacji sektora żeglugi śródlądowej, w tym zwiększenia ochrony środowiska i bezpieczeństwa żeglugi. Środki Funduszu mogą być także przeznaczone na wypłaty za trwałe wyłączenie statków z eksploatacji (złomowanie). W 2009 r. nie udzielono żadnego kredytu preferencyjnego, natomiast zrealizowano dziewięciu wypłat na łączną kwotę 0,4 mln złotych.

W ramach obsługi finansowej funduszy celowych BGK współpracuje z bankami komercyjnymi. Przy udzielaniu poręczeń i gwarancji w Funduszu Poręczeń Unijnych Bank współpracował w 2007 r. z 30 bankami komercyjnymi, a w 2008 i 2009 r. – z 31 bankami. Przy udzielaniu kredytów studenckich BGK współpracuje z pięcioma bankami komercyjnymi, które podpisały z BGK umowy o współpracy. Przy obsłudze Fundusz Dopłat BGK współpracuje w sześcioma bankami oraz z kasami SKOK na terenie całego kraju.

BGK zajmuje się także wspieraniem rozwoju systemu regionalnych i lokalnych systemów poręczeniowych poprzez dokapitalizowywanie lokalnych funduszy doręczeniowych. Od początku działalności dokapitalizowano 11 regionalnych i 10 lokalnych funduszy poręczeniowych na łączną kwotę 45 mln PLN.

EFEKTY DZIAŁALNOŚCI BGK W ZAKRESIE OBSŁUGI FINANSOWEJ PAŃSTWOWYCH FUNDUSZY CELOWYCH

Działalność BGK w zakresie obsługi państwowych funduszy celowych potwierdza nietypową, z punktu widzenia celów działania instytucji finansowych, rolę subsydiarności w stosunku do zadań państwa. W przypadku niektórych funduszy Bank sam zarządza środkami, zaś w przypadku innych jest jedynie pośrednikiem w przekazywaniu środków na rzecz określonych beneficjentów lub projektów.

Skalę działalności BGK w odniesieniu do obsługi funduszy celowych w latach 2004–2009 przedstawiono w tab. 1.

Należy zaznaczyć, że z powodu różnego ujęcia rodzajów działalności określonych funduszy celowych w raportach BGK z kolejnych lat nie uzyskano pełnej porównywalności prezentowanych danych.

Pod względem wolumenu obrotów najważniejszy jest Krajowy Fundusz Drogowy, Krajowy Fundusz Poręczeń Kredytowych, Fundusz Kolejowy oraz Krajowy Fundusz Mieszkaniowy. Wydaje się, że w następnych latach będzie wzrastać także znaczenie Funduszu Kredytu Technologicznego, nastawionego na wspieranie innowacyjnej przedsiębiorczości na drodze preferencyjnego kredytowania.

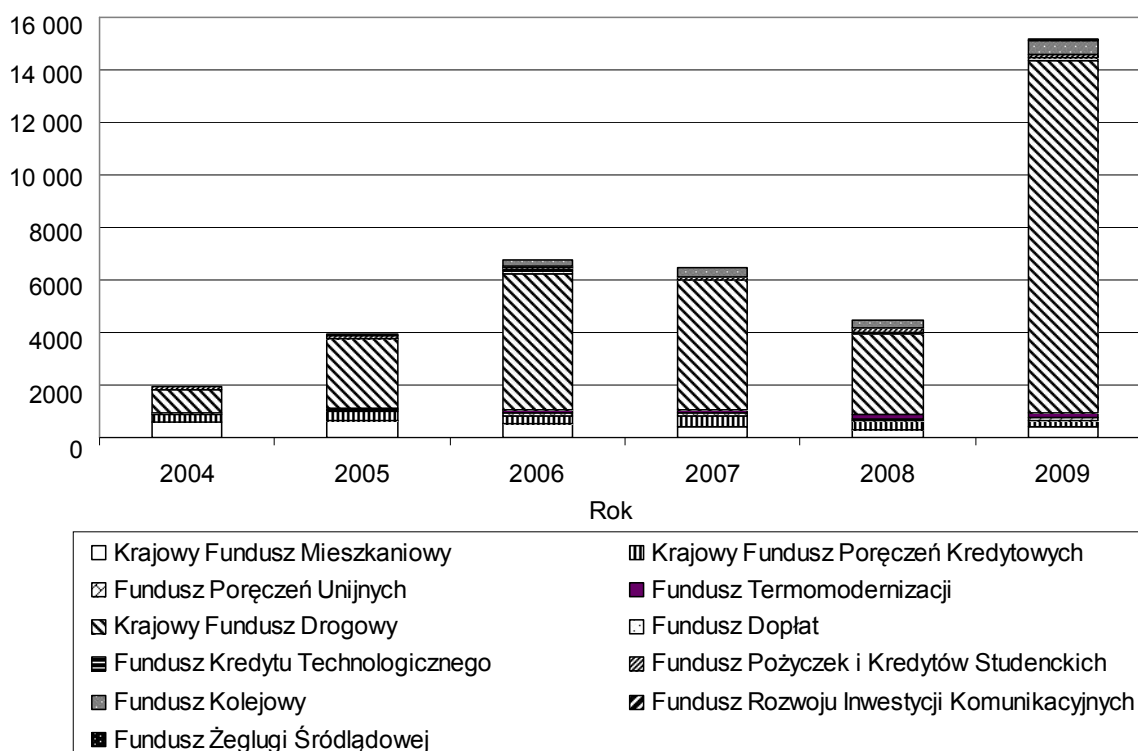
Największą dynamiką rozwoju w ostatnich latach charakteryzował się Krajowy Fundusz Mieszkaniowy – wzrost wartości udzielonych kredytów w 2009 r. o ponad 57%, w stosunku do 2008 r., Fundusz Dopłat – wzrost wartości dopłat w 2009 r. o 133%, w stosunku do 2008 r., Fundusz Kolejowy – wzrost wypłat w 2009 r. o 882%, w stosunku do stanu w 2008 r.; największe zmiany zanotowano w działalności krajowego Funduszu Drogowego – wzrost wypłat aż o prawie 350%.

Tabela 1. Działalność BGK w ramach obsługi funduszy celowych

Fundusz	Wartość udzielonych kredytów, poręczeń i gwarancji lub dokonanych wypłat środków [mln PLN]					
	2004 r.	2005 r.	2006 r.	2007 r.	2008 r.	2009 r.
Krajowy Fundusz Mieszkaniowy	582,5	633,8	539,6	382,4	276,2	434,0
Krajowy Fundusz Poręczeń Kredytowych	281,3	347,9	308,6	432,2	359,5	229,0
Fundusz Poręczeń Unijnych		49,3	76,5	133,5	84	76,0
Fundusz Rozwoju Inwestycji Komunalnych	5,4	8,1	11,8	8,0	9,8	15,1
Fundusz Kredytu Technologicznego			125,7	22,6	48,4	7,0
Krajowy Fundusz Drogowy	877,3	2646,0	5211,6	4919,6	3020	13441
Fundusz Termomodernizacji	58,6	77,9	110,0	116,7	187,4	178,3
Fundusz Dopłat	50,0	22,7	84,5	59,1	50,8	118,5
Fundusz Pożyczek i Kredytów Studenckich	103,0	112,2	92,9	101,2	124,7	91,5
Fundusz Kolejowy			218,7	348,3	305,2	558,0
Fundusz Żeglugi Śródlądowej		14,3	9,6	–	5,3	0,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Raport roczny BGK (2004, 2005, 2006, 2007, 2008), Sprawozdanie z działalności... (2010).

Dla przejrzystego zobrazowania znaczenia finansowego funduszy celowych na rys. 1 pokazano strukturę operacji finansowych przeprowadzonych w ramach poszczególnych funduszy.

Rys. 1. Struktura operacji finansowych przeprowadzonych przez BGK w ramach poszczególnych państwowych funduszy celowych

Za obsługę operacyjną BGK pobiera odsetki od udzielonych kredytów oraz prowizje za dokonane wypłaty, udzielone gwarancje i poręczenia. Efekty finansowe prowadzonej dzia-

łałości w postaci sumy bilansowej poszczególnych funduszy oraz wyniku finansowego w latach 2008–2009 przedstawiono w tab. 2.

Tabela 2. Dane finansowe dotyczące funduszy celowych obsługiwanych przez BGK w latach 2008–2009

Nazwa funduszu	Suma bilansowa [mln PLN]		Wynik finansowy [mln PLN]	
	2008	2009	2008	2009
Fundusz Poręczeń Unijnych	1050,6	1073,4	40,4	24,5
Krajowy Fundusz Mieszkaniowy			85,7	
Krajowy Fundusz Drogowy	6216,9	15934,6	-192,2	-340,8
Fundusz Termomodernizacji	377,4	321,7	18,4	13,6
Fundusz Dopłat	113,6	100,1	2,9	0,8
Krajowy Fundusz Poręczeń Kredytowych	199,5	207,4	4,1	12,4
Fundusz Kredytu Technologicznego	176,1		10,6	
Fundusz Pożyczek i Kredytów Studenckich	14,7	17,4	-0,3	-0,3
Fundusz Kolejowy	132,1	190,0	10,6	11,3
Fundusz Rozwoju Inwestycji Komunalnych	48,7	48,3	1,8	1,6
Fundusz Żeglugi Śródlądowej	33,4	37,1	1,0	1,0
Razem			-17,0	-275,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Raport roczny... (2008), Sprawozdanie z działalności... (2010).

Pod względem wielkości aktywów (sumy bilansowej) największymi funduszami w badanych latach były: Krajowy Fundusz Drogowy (zmiana sumy bilansowej o prawie 160% na skutek wpływów z tytułu refundacji z UE wydatków poniesionych w latach poprzednich na współfinansowanie inwestycji infrastrukturalnych oraz zaciągnięcie kredytów w Europejskim Banku Inwestycyjnym, a także emisji obligacji drogowych na rzecz KFD (Sprawozdanie z działalności... 2010), zlikwidowany w 2009 r. Fundusz Poręczeń Unijnych i Krajowy Fundusz Poręczeń Kredytowych oraz Fundusz Kolejowy.

Najlepsze wyniki finansowe uzyskał Fundusz Poręczeń Unijnych, Krajowy Fundusz Poręczeń Kredytowych, Fundusz Kolejowy oraz Fundusz Termomodernizacji. Poza Funduszem Kolejowym oraz Krajowym Funduszem Poręczeń Kredytowych w 2009 r. wszystkie fundusze uzyskały gorsze wyniki finansowe niż w 2008 r. Dwa fundusze odnotowały straty – na poziomie 2% ich sum bilansowych – był to Fundusz Pożyczek i Kredytów Studenckich oraz Krajowy Fundusz Drogowy.

PODSUMOWANIE

Przeprowadzona analiza obsługi bankowej państwowych funduszy celowych przez BGK jednoznacznie wykazuje, że Bank odgrywa bardzo istotną rolę we wspieraniu służb państwowych w dostępie do preferencyjnych źródeł finansowania działań stanowiących ważne ogniwa w polityce rozwojowej państwa lub przyczyniających się do ich rozwoju.

BGK nie jest bankiem komercyjnym, ale jego działalność w zakresie obsługi państwowych funduszy celowych przynosi satysfakcjonujące efekty finansowe.

PIŚMIENNICTWO

Fundusze celowe, www.bgk.com.pl, dostęp dn. 16.01.2010 r.

Historia banku, www.bgk.com.pl.1, dostęp dn. 5.11.2010 r.

Krzyżkiewicz Z. 1995. Podręcznik do nauki bankowości. Warszawa, Biblioteka Menedżera i Bankowca, 36.

Owsiak S. 1999. Finanse publiczne. Teoria i praktyka. Warszawa. Wydaw. Nauk. PWN, 130–132.

Raport roczny BGK 2004, www.bgk.com.pl, 18–28, dostęp dn. 16.09.2010 r.

Raport roczny BGK 2005, www.bgk.com.pl, 19–27, dostęp dn. 16.09.2010 r.

Raport roczny BGK 2006, www.bgk.com.pl, 16–23, dostęp dn. 16.09.2010 r.

Raport roczny BGK 2007, www.bgk.com.pl, 24–33, dostęp dn. 16.09.2010 r.

Raport roczny BGK 2008, www.bgk.com.pl, 14–17, 24–32, dostęp dn. 16.09.2010 r.

Sprawozdanie z działalności Banku Gospodarstwa Krajowego za 2009 rok, www.bgk.com.pl, 21–51, dostęp dn. 5.11.2010 r.

Ustawa z dnia 27 października 1994 r. o autostradach płatnych oraz o Krajowym Funduszu Drogowym. DzU z 2004 r., nr 256, poz. 2571.

Ustawa z dnia 26 października 1995 r. o niektórych formach popierania budownictwa mieszkaniowego oraz o zmianie niektórych ustaw. DzU z 1995 r., nr 133, poz. 654.

Ustawa z dnia 8 maja 1997 r. o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne. DzU z 1997 r., nr 79, poz. 484.

Ustawa z dnia 17 lipca 1998 r. o pożyczkach i kredytach studenckich. DzU z 1998 r., nr 108, poz. 685.

Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o Funduszu Żeglugi Śródlądowej i Funduszu Rezerwowym. DzU z 2002 r., nr 199, poz. 1672.

Ustawa z dnia 5 grudnia 2002 r. o dopłatach do oprocentowania kredytów mieszkaniowych o stałej stopie procentowej. DzU z 2002 r., nr 230, poz. 1922.

Ustawa z dnia 12 grudnia 2003 r. o Funduszu Rozwoju Inwestycji Komunalnych. DzU z 2003 r., nr 223, poz. 2218.

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o Funduszu Poręczeń Unijnych. DzU z 2004 r., nr 121, poz. 1262.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej. DzU z 2005 r., nr 179, poz. 1484.

Ustawa z dnia 16 grudnia 2005 r. o Funduszu Kolejowym. DzU z 2006 r., nr 12, poz. 61.

Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów. DzU z 2008 r., nr 223, poz. 1459.

Ustawa z dnia 2 kwietnia 2009 r. o zmianie ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne, ustawy o Banku Gospodarstwa Krajowego oraz niektórych innych ustaw. DzU z 2009 r., nr 65, poz. 545.

Ustawa z dnia 22 maja 2009 r. o zmianie ustawy o autostradach płatnych oraz o Krajowym Funduszu Drogowym oraz o zmianie niektórych innych ustaw. DzU z 2009 r., nr 86, poz. 720.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych. DzU z 2009 r., nr 157, poz. 1240.

Ustawa z dnia 20 listopada 2009 r. o zmianie ustawy o autostradach płatnych oraz o Krajowym Funduszu Drogowym oraz ustawy o obrocie instrumentami finansowymi. DzU z 2009 r., nr 223, poz. 1776.